

СІЧЕНЬ-
ЛЮТИЙ
2016
№ 1 (127)

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

Всеукраїнський науковий журнал

ЗМІСТ

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Головний редактор

В. О. Дятлов

Заст. головного редактора

О. Б. Коваленко

Редакційна колегія

В. О. Дятлов

М. К. Бойко

О. Г. Самойленко

А. М. Боровик

Г. В. Боряк

Є. М. Луняк

О. Б. Коваленко

О. О. Маврин

О. П. Моця

Ю. А. Мицик

А. М. Острянок

С. О. Павленко

В. М. Половець

Г. В. Палакін

С. М. Свистович

Т. В. Чухліб

К. М. Ячменіхін

Редакційна рада

І. М. Аліфіренко

О. Я. Гранін

Г. Ю. Івакін

С. Л. Лаєвський

Д. М. Лозовий

В. В. Мельничук

П. М. Мовчан

М. О. Носко

Н. Б. Реброва

І. М. Ситий

Ю. О. Соболев

О. П. Реєнт

В. Ф. Чепурний

Випусковий редактор

О. В. Ткаченко

Журнал видається за
фінансової підтримки
Чернігівської
облдержадміністрації.

Засновники –
Чернігівський національний
педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка,
Всеукраїнське товариство
«Просвіта» ім. Тараса
Шевченка,
Інститут української
археології та джерело-
знавства
ім. М. С. Грушевського
НАН України.

Рекомендовано до друку
Вченою радою Чернігівського
національного педагогічного
університету імені
Т. Г. Шевченка (протокол
№ 7 від 27 січня 2016 р.)

У ГЛИБ ВІКІВ

- Шумило С.** До питання просвітницької місії святих Кирила і Мефодія, винайдення слов'янської писемності і початкової християнізації Русі в IX ст. 3
- Балушок В.** Загадкові севрюки: 2. Етнічна природа спільноти. 18
- Тимів І.** Битва з татарами під Мартиновим 1624 р. 29
- Адрюг А.** Графіка титульних аркушів чернігівських і новгород - сіверських видань другої половини XVII – початку XVIII століть. 43
- Циганок О.** Опис курсу риторики Чернігівського колегіуму Reginae Hortus Eloquentiae...» (1717/18 н. р.). 52
- ### ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ
- Коваленко В.** Коли виник Батурин? 57
- ### ЦЕРКОВНА СТАРОВИНА
- Нижник Л.** З історії П'ятницької церкви. 66
- ### МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ
- Мицик Ю.** Доба Мазепи й Палія в документах. 72
- Іванюк С.** Карл XII проти Веприка (грудень 1708 - січень 1709 р.). 93
- Казіміров Д.** Маєтності чернігівського полкового осавула Василя Павловського у Менській сотні. 97
- ### РОЗВІДКИ
- Герасимчук О.** Землепорядкування на казенних землях Чернігівщини в роки столипінської аграрної реформи (1906–1917 рр.) 107
- Касян Л.** Джерельний потенціал аудіовізуальних документів у дослідженні культурно-громадської та літературної діяльності П. Г. Тичини 115
- Непотенко І.** Пам'яткоохоронна діяльність у Чернігові у 1919-1920-х рр.: шляхи реалізації. 122
- Сергєєв С.** Будівля Державного архіву Чернігівської області в повоєнні роки. 130
- Тимошик М.** Продрозкладка на селян як предтеча голодомору в Україні: на архівних матеріалах села Данина Ніжинського району. 137
- ### ДИСКУСІЙНІ НОТАТКИ
- Магула А.** Мена – місто давнє, сіверянське (щодо висвітлення історії давнього населеного пункту в публікаціях О. Салтана). 148
- ### ЮВІЛІЇ
- Боровик А. С.** Ю. Борисенко – директор Чернігівського учительського інституту (1946 – 1948 рр.) 176
- ### З ІСТОРІОГРАФІЧНОЇ СПАДЩИНИ
- Тарасенко І.** Малознані документи гетьманів Івана Мазепи та Івана Скоропадського. 183
- ### ГЕНЕАЛОГІЧНІ НОТАТКИ
- Костирко В.** Рід Костирків із Солонівки. 188
- ### РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ. АНОТАЦІЇ
- Іваницька С.** В'ячеслав Липинський: повне зібрання творів, архів, студії. – Т. 1: Суспільно-політичні твори (1908-1917) К., 2015. 195
- Ситий І.** Гавриленко В. О. Шлях до сфрагістики. – Київ; Львів, 2014; Ілюстрований бібліографічний покажчик з української сфрагістики / Упор. В. О. Гавриленко. – К., 2015. 203
- Чугаєва І.** Ищенко А. С. Владимир Мономах в русском общественно-историческом сознании: мифологический образ и историческая реальность. – Ростов-на-Дону, 2014. 205
- Павленко С.** Джерела з історії Національно-визвольної війни українського народу 1648–1658 рр. / упоряд. о. Ю. Мицик. – Т. I–IV. – Київ, 2012–2015. 208
- ### НАУКОВА ХРОНІКА
- Герасимчук О.** «Четверті Фльорівські читання»: до 100-річчя Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. 210

«СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС»

Всеукраїнський науковий журнал

Наказом МОН України № 1328 від 21.12. 2015 журнал включено до Переліку наукових фахових видань України, публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт з історії.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 16226 – 4698 ПР від 21 грудня 2009 р., видане Міністерством юстиції України.

Індекс 74325

Адреса редакції: 14000, м. Чернігів, вул. Хлібопекарська, 10

Телефон для довідок 95-74-18

Сайт журналу: www.siver-litopis.cn.ua

Базові освітні, наукові, культурологічні установи, де зберігаються комплекти журналу «Сіверянський літопис»:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Національна парламентська бібліотека України

Державна науково-технічна бібліотека України

Львівська державна наукова бібліотека ім. В. Стефаника

Одеська національна наукова бібліотека

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка

Книжкова палата України

Журнал надсилається також до інших бібліотек, наукових, освітніх та культурологічних закладів України, США, Канади, Англії.